

بررسی و سنجش نیازهای آموزشی باشگاههای جوانان در راستای توسعه منابع انسانی

محمد امیری اردکانی، دکتر غلامحسین زمانی*

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی دیدگاه دختران عضو باشگاههای جوانان روستایی، پیرامون نیازهای آموزشی آنهاست. در همین راستا، مهمترین نیازهای آموزشی آنها در زمینه‌های کشاورزی، اجتماعی و هنری - پرورشی بررسی شد. همچنین در این پژوهش با بهره‌گیری از روش پیمایشی (Survey Research)، باشگاههای دختران روستایی استان کهگیلویه و بویراحمد مورد مطالعه قرار گرفت. همه اعضای باشگاههای این استان (۳ باشگاه)، به عنوان جامعه آماری، انتخاب و بررسی شدند (۲۲۲ نفر).

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه است که روایی صوری آن

---

* به ترتیب: کارشناس ارشد آموزش و ترویج کشاورزی استان کهگیلویه و بویراحمد و عضو هیئت علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز

(Face Validity) به کمک استادان صاحب‌نظر تایید شد. برای سنجش میزان پایایی (Reliability) پرسشنامه نیز، یک مطالعه راه‌ها انجام گرفت. میزان پایایی پرسشها، با آزمون کرانباخ آلفا (Cronbach's Alpha) تعیین شد. میزان آلفا (α) برای مجموعه پرسشهایی که به منظور سنجش یک متغیر در این مطالعه طراحی شده، بین ۰/۷۹ تا ۰/۹۵ بوده است.

داده پردازی، محاسبات و تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش، به کمک نرم افزار Spss-pc انجام پذیرفت. آماره‌های به کار گرفته شده در پژوهش حاضر عبارت است از: میانگین، درصد و فراوانی، آزمون تی استیودنت (T-test)، آزمون آنالیز واریانس یک‌طرفه (Oneway Analysis of variance)، آزمون ضریب همبستگی پیرسون (Pearson Correlation Coefficient) و تحلیل رگرسیون چندگانه مرحله به مرحله (Stepwise Multiple Regression Analysis).

نتایج نشان می‌دهد که سن و میزان رضامندی اعضا از باشگاه، با نیازهای هنری - پرورشی آنها همبستگی مثبت و معناداری دارد. همچنین همبستگی میان نیازهای آموزشی اعضا در حیطه‌های کشاورزی و اجتماعی و نیز همبستگی میان نیازهای آموزشی اعضا در زمینه‌های کشاورزی و هنری - پرورشی، مثبت و معنادار است. نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون چندگانه مرحله به مرحله نیز مهمترین عوامل تعیین کننده نیازهای آموزشی اعضا را در حیطه‌های کشاورزی، اجتماعی و هنری - پرورشی مشخص می‌کند.

پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

منابع انسانی می‌تواند نقش بسزایی در توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی هر کشور ایفا کند. نقش منابع انسانی از منابع مادی بیشتر است، چون به کارگیری درست و مؤثر منابع مادی نیز خود نیازمند منابع انسانی کارآمد است. براین اساس، تربیت و پرورش نیروی انسانی کارآمد در بخشهای مختلف تولیدی، بویژه بخش کشاورزی که می‌تواند زیر بنای اقتصادی دیگر بخشها باشد، نقش مؤثر و مفیدی در پیشرفت کشور خواهد داشت.

بخش عمده‌ای از منابع انسانی (بویژه در کشورهای جهان سوم را که اغلب نرخ رشد جمعیت بالایی دارند و بخش عمده‌ای از جمعیت آنها روستانشین است) جوانان روستایی تشکیل می‌دهد. اگر قشر جوان برپایه تعریف سازمان ملل متحد، در گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ سال در نظر گرفته شود، برآورد موجود آن است که در ۱۹۸۵ نزدیک به ۲۰ درصد جمعیت جهان را این قشر تشکیل می‌داده است که از این مقدار ۷۴۲ میلیون نفر در کشورهای کمتر توسعه یافته زندگی می‌کرده‌اند. همچنین، ۷۰ درصد یا ۵۲۰ میلیون نفر از این تعداد در نواحی روستایی می‌زیسته‌اند (سوان سون و کلار، ۱۳۷۰، ص ۵۳). لیندلی (lindly) جمعیت جوانان جهان در سال ۱۹۸۵ را نزدیک به ۹۴۰ میلیون نفر برآورد کرده‌است که ۷۵ درصد آنها متعلق به کشورهای در حال توسعه بوده‌اند. به باور وی ۸۴ درصد از جوانان رده سنی ۱۵-۲۴ ساله، در سال ۲۰۰۰، در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند و به طور تقریب ۵۵ درصد آنها در مناطق روستایی سکونت دارند (فریود، ۱۳۷۴).

در کشور ما نیز به دلیل بالا بودن نرخ رشد جمعیت، بیشترین قشر جامعه را قشر جوان تشکیل می‌دهد. چنانکه براساس آمارگیری سال ۱۳۷۰ (مرکز آمار ایران، ۱۳۷۰)، تعداد ۱۰۸۵۶۱۶۳ نفر از کل جمعیت کشور (۵۵۸۳۷۱۶۳) را گروه سنی ۱۵-۲۴ سال تشکیل می‌دهند. به دیگر سخن، سهم جمعیت جوانان در میان گروه‌های عمده سنی، ۱۹ درصد است که ۵۶/۵ درصد آنها در مناطق شهری و ۴۳/۵ درصد در مناطق روستایی سکونت دارند.

توجه به جوانان روستایی در کشور ما پیوسته اهمیت بیشتری پیدا می‌کند، زیرا جامعه ما دارای اعتقادات و ارزشهای خاصی است که هدف عمده‌اش رسیدن به جامعه سالم، در سایه ارتقای فرهنگی همه اقشار، بویژه اقشار جوان است. ولی متأسفانه بخش عمده‌ای از جوانان روستایی ما هنوز از مواهب مختلف و بخصوص توسعه فرهنگی بی‌بهره مانده‌اند.

آموزشهای رسمی و متداول تنها یکی از عوامل و روشهای ایجاد تغییرات ابعاد مختلف دانش، بینش و مهارت فرد است و به شکلهای متفاوت و متنوع دیگری نیز می‌توان در دانش، بینش و مهارت افراد تغییرات مطلوبی ایجاد کرد. از روشهای دیگری که می‌توان جوان روستایی

را به گونه‌ای آموزش داد، که یافته‌های خود را در راستای سازندگی خویش، جامعه روستایی و کشورش به کار گیرد، تشکیل گروهها و انجمنهای جوانان روستایی است.

تشکل جوانان روستایی، سازمانی است که گروههای جوانان روستایی را که به سن معینی رسیده‌اند، در زمینه‌های مختلف آموزش می‌دهد و آنها را برای زندگی شغلی آینده و گذران اوقات فراغت، درک مسائل اجتماعی و تفاهم و همکاریهای ملی و محدود آماده می‌کند و سرانجام از جوانان در فرایند توسعه اقتصادی - اجتماعی کشور استفاده می‌کند (فرپود، ۱۳۷۴، ص ۹).

در کشور ما، در سال ۱۳۵۵ ایجاد باشگاه جوانان روستایی براساس الگوی ۴-۵ (4-h) مورد توجه قرار گرفت و از آن زمان تاکنون با فراز و نشیب‌هایی استمرار یافته و همواره بخشی از اعتبارات مادی و معنوی ترویج صرف تشکیل، اداره و هدایت امور آموزشی باشگاههای جوانان روستایی شده است. ولی واقعیت این است که فعالیتهای آموزشی ارائه شده باید متناسب با نیازها و علاقه‌های جوانان روستایی باشد و گرنه دلسردی ایشان و کاهش اثر بخشی برنامه‌های آموزشی باشگاهها را سبب خواهد شد. بنابراین، بررسی نیازهای آموزشی جوانان روستایی عضو باشگاه بسیار اهمیت دارد.

صرف نظر از تعریف و تعبیرهای مختلفی که در مورد بررسی نیازهای آموزشی وجود دارد، باید گفت که بنیانگذار اصلی اعتقاد به انطباق برنامه‌های آموزشی با نیازها، خواسته‌ها و مشکلات مخاطبان، جان دیویی آمریکایی است که از پیروان و معتقدان به مکتب تجربه گرایی است (رضویه، ۱۳۷۲). نظر به اینکه مخاطبان اصلی برنامه‌های آموزشی باشگاههای جوانان روستایی، خود این جوانان هستند، بنابراین باید با بررسیها و طراحیهای دقیق آموزشی، امکان انطباق محتوای آموزشی برنامه‌های مختلف را با نیازهای آموزشی آنها فراهم کرد.

با وجود ضرورت و اهمیت نیاز سنجی (Need Assessment) های آموزشی باشگاهها، متأسفانه در بیشتر کشورها از جمله کشور ما، دست اندرکاران، کار خود را بر محور مسائل مربوط به گسترش کمی باشگاهها، پیشبینی تقاضا برای ساختمانها و تجهیزات آموزشی مورد نیاز متمرکز کرده‌اند. قسمت عمده این فعالیتها بدون توجه به نیازها و علاقه‌های جوانان مخاطب انجام

می‌شود. نبود اطلاعات در مورد اخیر، دسترسی برنامه‌ریزان آموزشی به اطلاعات در راستای تصمیم‌گیرهای آگاهانه برای انطباق برنامه‌ها با نیاز مخاطبان را بسیار دشوار ساخته است. انجام پژوهش‌های نیازسنجی، کیفیت و اثر بخشی برنامه‌های آموزشی را افزایش می‌دهد. مزیت پژوهش‌های نیازسنجی آن است که با علاقه‌ها و گرایش‌های مخاطبان و زندگی آنها سرو کار دارد و تماس مستقیم با ایشان، برنامه‌ها را میسر می‌سازد. هدف‌های مطالعات نیازسنجی مختلف است ولی عمده‌ترین هدف این مطالعات، استفاده از دیدگاه‌های مخاطبان برای اصلاح کمی و کیفی برنامه‌ها و انطباق هرچه بیشتر این برنامه‌ها با نیاز ایشان است.

نتایج مطالعات نیازسنجی باشگاه‌ها، اطلاعاتی نیز از ویژگی‌های جمعیت شناختی اعضای مختلف باشگاه‌های جوانان روستایی به دست خواهد داد و به طور حتم اطلاع از این ویژگی‌ها نقش بسزایی در متناسب ساختن برنامه‌های آموزشی باشگاه‌ها با علاقه‌ها، خصوصیات روحی و روانی، سطح تحصیلات، جنسیت و دیگر ویژگی‌های اعضا دارد. به دیگر سخن، نتایج به دست آمده کمک خواهد کرد تا تفاوت‌های فرهنگی و اقتصادی - اجتماعی جوانان روستایی در برنامه‌ریزی‌های آموزشی باشگاه‌ها در نظر گرفته شود. همچنین تبیین و اولویت بندی نیازهای آموزشی سبب خواهد شد تا با چشمداشت به امکانات، به رفع نیازهای آموزشی مهمتر اعضای باشگاه‌ها همت گماشته شود و منابع محدود به اولویت‌های آموزشی اختصاص یابد.

نیازسنجی‌های آموزشی و پیگیری‌های (Follow-up) آموزشی از فارغ التحصیلان مرکز آموزشی از جمله مطالعاتی است که از زمان افزایش هزینه‌های سرانه فراگیران، توجه پیدا کردن دولتها به کاهش مخارج آموزشی، و همچنین رواج بحث اعتبار برنامه‌های آموزشی (Accountability) مورد تاکید بیشتری قرار گرفته است.

بحث (Accountability) برنامه‌های آموزشی، یعنی قبول مسئولیت افزایش کارایی یا اثر بخشی (Effectiveness) برنامه‌هایی که بتواند خدمات آموزشی مناسب و کافی را به فراگیران و ملت با حداقل هزینه‌ها ارائه کند (Iverson and Jewell, 1982).

پژوهش حاضر، با توجه به افزایش نیاز به مطالعات نیازسنجی و کمبود این گونه

مطالعات، و با هدف تعیین نیازهای آموزشی دختران روستایی عضو باشگاه و کمک به برنامه ریزان آموزشی در انطباق برنامه‌ها با نیاز واقعی اعضای باشگاههای پیشگفته انجام شده است.

پیشینه پژوهش

پژوهشهای اندکی دربارهٔ جوانان روستایی بویژه سنجش نیازهای آنها انجام شده است. ولی در مورد جوانان روستایی دختر هیچ گونه پژوهش جامع و اختصاصی صورت نگرفته است. محدود بودن پژوهشهای انجام شده در مورد جوانان روستایی، دسترسی به یافته‌های پژوهشی درباره آنها را مشکل ساخته است. در زیر به برخی از پژوهشهای انجام گرفته دربارهٔ جوانان روستایی براساس سال پژوهش اشاره شده است:

تنها پژوهش جامع انجام گرفته در مورد جوانان، در قبل از انقلاب، پژوهشی است که در روستاهای استان همدان (قراگوزلو، ۱۳۵۲) انجام شده است. پژوهشگر در این پژوهش، جامعه آماری خود را از میان مروجان و سپاهیان ترویج، اعضای باشگاههای جوانان روستایی و اولیای اعضای باشگاهها برگزیده و به نتایج زیر دست یافته است:

- ۵۰ درصد مروجان وجود باشگاهها را در جلوگیری از مهاجرت جوانان سودمند دانسته‌اند.

- ۲۵ درصد مروجان اعتقاد داشته‌اند که باشگاهها به ایجاد خود اتکایی و احساس غرور جوانان روستایی کمک می‌کند.

- ۴۵ درصد اعضا معتقد بوده‌اند که باشگاهها به افزایش درک آنها از کشاورزی کمک کرده است.

- ۲۰ درصد اعضا، باشگاه را در بالا بردن بازده تولید مؤثر دانسته‌اند.

- ۲۵ درصد اعضا اعتقاد داشته‌اند که باشگاهها باعث آشنایی آنها با تکنیکهای جدید کشاورزی شده است.

- ۸۰ درصد اولیا تاسیس باشگاه را بر درآمد خود مؤثر دانسته‌اند.

- ۲۰ درصد اولیا اذعان کرده‌اند که از معلومات آموخته شده پسران خود استفاده کرده‌اند.

- ۳۰ درصد اولیا وجود فعالیتهای ورزشی را در باشگاه پیشنهاد کرده‌اند.

از جمله پژوهشهای جامعی که بویژه درباره نیازها و انتظارات جوانان روستایی انجام شده می‌توان به پژوهشی که در مورد جوانان روستایی منطقه آمل (باقری، ۱۳۷۴) و جوانان روستایی منطقه گرگان و گنبد (محبوبی، ۱۳۷۴) انجام گرفته است، اشاره کرد.

متغیرهای مستقل در پژوهشهای باقری (۱۳۷۴) در برگیرنده سن و سواد جوانان روستایی، مهارت حرفه‌ای و تجربیات جوانان روستایی، ارتباطات جوان روستایی (اعم از معاشرت، رفت و آمد به شهر، وسایل ارتباط جمعی)، سواد پدر، شغل پدر در مشاغل مختلف، درآمد خانوار و فاصله روستای محل سکونت جوان تا مرکز شهرستان بوده و متغیر وابسته نیز نیازهای آموزشی جوانان روستایی را در زمینه‌هایی چون کاشت، داشت و برداشت برنج، سرویس و نگهداری ماشین افزار کشاورزی، پرورش کرم ابریشم و دیگر موارد در برگرفته است.

برخی از نتایج پژوهش یاد شده به شرح زیر است:

- ۳۴/۳ درصد از جوانان در مرحله تهیه زمین کاشت برنج نیاز به آموزش داشته‌اند.

- ۸۴/۷ درصد از جوانان در مرحله تهیه و نگهداری خزانه نیاز به آموزش داشته‌اند.

- ۵۷/۶ درصد از جوانان در مرحله نشای برنج به آموزش نیاز داشته‌اند.

- ۴۱/۸ درصد از جوانان در زمینه وجین و مبارزه با علفهای هرز نیاز به آموزش

داشته‌اند.

- ۸۹/۸ درصد از جوانان پاسخگو نیز در زمینه سرویس و نگهداری ماشین افزار

نیازهای آموزشی داشته‌اند.

- سواد و نوع شغل پدر تاثیر معنیداری بر مهارتهای جوانان پاسخگو نداشته است.

- مهارت پدران جوانان روستایی در زمینه‌هایی غیر از برنجکاری، تاثیری در میزان

مهارتهای جوانان در زمینه برنجکاری و امور وابسته به آن نداشته است.

نتایج به دست آمده از بررسی انتظارات جوانان روستایی از خانه‌های ترویج جهاد سازندگی (محبوبی، ۱۳۷۴)، نیز نشان می‌دهد که بین ۵۰-۸۹ درصد از اعضای نمونه انتظار دارند کلاسهای آموزشی پرورش گاو، باغداری، پرورش کرم ابریشم، تراشکاری، برقکاری، زراعت، صنایع دستی، زنبورداری، پرورش طیور، پرورش ماهی، جوشکاری، جنگلداری، پرورش گوسفند و بز، نجاری، حفظ منابع آب و خاک روستا، سرویس و نگهداری ماشین افزار کشاورزی و صنایع تبدیلی در خانه ترویج برگزار شود.

همچنین بین ۵۰-۸۰ درصد انتظار دارند به کمک خانه ترویج در فعالیتهای عمرانی روستا، اداره کردن خانه ترویج، کاشت نهال در جنگل، بوته کاری در مراتع، تشکیلات محلی روستا و حفظ منابع آب و خاک روستا و مواردی مانند این شرکت داشته باشند.

یافته‌ها و بحث

۱. ویژگیهای اعضا

بررسی ویژگیهای اعضا نشان داد که میانگین سن اعضا حدود ۲۰ سال (۱۹/۹۵)، میانگین سطح سواد پدران و مادران اعضا، به ترتیب ۳/۲۷ و ۱/۲۳ کلاس و میانگین سطح سواد خود اعضا نیز ۷/۷ کلاس، و میانگین معدل کل نمرات آنها در دوران تحصیل، ۱۴/۶۷ است. شغل پدر تعداد زیادی از اعضا (۵۱ نفر یا ۴۱/۸٪ از آنها)، کشاورزی و دامداری بوده است. همچنین، مادران بیشتر آنها (۱۰۷ نفر یا ۸۷/۷٪) خانه‌دار بوده‌اند. اکثر اعضای باشگاه (۵۵ نفر یا ۴۸/۲٪) به تحصیل مشغول بوده و تعداد ۳۷ نفر (۳۰/۳٪) خانه دار و بقیه وضعیتهای شغلی متفاوتی داشته‌اند. صرف نظر از شغل، هر یک از اعضا به طور متوسط حدود ۱۹ ساعت در ماه به والدین خود در انجام امور کشاورزی و دامپروری کمک می‌کنند.

میانگین درآمد ماهیانه پدران و مادران اعضا به ترتیب ۷۱۳۸۹۳ و ۲۵۵۱۶ ریال است. میانگین درآمد ماهیانه خود اعضا نیز ۳۵۴۸۲ ریال است که به طور متوسط در هر ماه مبلغ

۲۵۴۵۸ ریال نیز از سوی خانواده به آنها پرداخت می‌شود.

هر کدام از اعضا به طور متوسط حدود ۸ بار در ماه به خارج از روستای محل سکونت خود سفر می‌کنند و هر کدام از آنها به طور متوسط نزدیک به ۵ ساعت در ماه به مطالعه مجلات، نشریات و کتابهای کشاورزی می‌پردازند.

اغلب اعضا (۱۱۰ نفر یا ۹۰٪) برنامه‌های تلویزیونی کشاورزی را مشاهده می‌کنند. میانگین ساعات تماشای تلویزیون در هر شبانه روز نیز حدود ۴/۵ ساعت است. همچنین اغلب اعضا (۷۸ نفر یا ۶۳٪) به برنامه‌های رادیویی کشاورزی گوش می‌کنند و میانگین ساعاتی که به دیگر برنامه‌های رادیویی گوش می‌دهند نزدیک به ۱/۵ ساعت است.

در پژوهش حاضر، برخی دیگر از ویژگیهای اعضا نیز بررسی شده که درصد پاسخ اعضا به هر ویژگی در جدول شماره ۱ آورده شده است.

یافته‌ها نشان داد اعضای از باشگاه که شغل پدرانشان کشاورزی است، در مقایسه با اعضای که شغل پدرانشان غیر کشاورزی است، با اختلاف معنی‌دار، ارتباط بیشتری با کارشناسان فعالیتهای زنان روستایی دارند ولی در همین حال رضامندی آنها از باشگاه و فعالیتهای آن و همچنین از دست‌اندرکاران باشگاه کمتر است.

آن دسته از اعضا که به برنامه‌های رادیویی کشاورزی گوش می‌دهند در مقایسه با اعضای که به آن گوش نمی‌دهند، با اختلاف معنی‌دار، بیشتر به مطالعه نوشتارهای کشاورزی پرداخته‌اند. همچنین، شرکت آنها در کلاسهای ترویجی چشمگیرتر است و ارتباط بیشتری با مروجان و کارشناسان، مخصوصاً با کارشناسان فعالیتهای زنان روستایی داشته‌اند.

آن دسته از اعضا که بیش از یک سال از سابقه عضویتشان در باشگاه می‌گذرد، در مقایسه با اعضای که سابقه کمتری دارند، با اختلاف معنی‌دار، بیشتر به والدین خود در زمینه‌های کشاورزی کمک می‌کنند و ارتباط آنها با مروجان و کارشناسان کشاورزی زیادتر است. نتایج اخیر اهمیت تلاش برای توسعه روابط اعضای را که بتازگی به باشگاه پیوسته‌اند، با مروجان و کارشناسان گوشزد می‌کند.

جدول شماره ۱. برخی از ویژگیهای اعضا بر اساس نتایج پژوهش

درصد پاسخها*						ویژگیهای اعضا
بدون پاسخ	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۱/۶	۱۲/۳	۳۰/۳	۳۱/۱	۱۴/۸	۹/۸	۱. میزان ارتباط با مروجان کشاورزی
۱/۶	۸/۲	۴۰/۲	۲۲/۱	۱۷/۲	۱۰/۷	۲. میزان ارتباط با کارشناسان دفتر فعالیتهای زنان روستایی
۱/۶	۴۳/۴	۳۹/۳	۹/۸	۲/۳	۲/۵	۳. میزان مشارکت و همکاری در فعالیتهای باشگاه
۱/۶	۷۷/۹	۲۰/۵	-	-	-	۴. میزان علاقه مندی به برنامه‌ها و فعالیتهای باشگاه
۳/۳	۶۶/۴	۲۳/۰	۵/۷	۱/۶	-	۵. میزان رضامندی از برنامه‌ها و فعالیتهای باشگاه
۷/۴	۵۹/۸	۲۳/۸	۷/۴	۱/۶	-	۶. میزان رضامندی از دست اندرکاران باشگاه
۲/۵	۱۴/۸	۳۶/۵	۲۹/۵	۸/۲	۸/۲	۷. میزان اطلاع و مهارت در زمینه مسائل کشاورزی
۲/۵	۵۱/۶	۳۲/۸	۹/۸	۳/۳	-	۸. میزان رضایت والدین از عضویت فرزندان در باشگاه

* درصد پاسخها براساس کد گذاری زیر به دست آمده است:

خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵

۲. نیازهای آموزشی اعضا در زمینه های کشاورزی

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که نیاز اعضا به انواع آموزشهای کشاورزی از حد متوسط بالاتر است. ستون آخر جدول شماره ۲، که در برگزیده میانگین پاسخهاست، این نکته را تایید می‌کند. اولویت بندی نیازهای آموزشی کشاورزی اعضا نیز بر حسب میانگین پاسخها انجام شده است و جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که مهمترین نیازهای آموزشی کشاورزی آنها در شرایط کنونی، فراگیری اصول صحیح سبزیکاری و گلکاری است. از نظر پاسخگویان، در شرایط کنونی، آموزش اصول صحیح بسته بندی محصولات دامی و کشاورزی در مقایسه با نیازهای دیگر از اهمیت کمتری برخوردار است.

آن دسته از اعضای باشگاه که شغل پدرانشان غیر کشاورزی است، در مقایسه با اعضای که شغل پدرانشان کشاورزی است، با اختلافی معنی‌دار، در زمینه فراگیری اصول صحیح نگهداری محصولات دامی و کشاورزی، اصول تبدیل محصولات کشاورزی و اصول صحیح

گلکاری احساس نیاز بیشتری کرده‌اند. نتیجه اخیر، اهمیت توجه بیشتر به گروه پیشگفته و برگزاری کلاسها و دوره‌های فراوان برای آنها را گوشزد می‌کند.

جدول شماره ۲. میزان نیاز اعضا به انواع آموزشهای کشاورزی، به

ترتیب اولویت

میانگین	تعداد	میزان نیاز (برحسب درصد)					نیاز به موضوعات کشاورزی	
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
پاسخها از ۵*	N	بدون پاسخ	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
۴/۰۵	۱۱۴	۶/۶	۴۸/۴	۱۸/۹	۱۵/۶	۴/۱	۶/۶	۱. آشنایی با اصول صحیح سبزیکاری
۳/۹۸	۱۱۴	۶/۶	۴۵/۹	۲۲/۱	۹/۸	۹/۰	۶/۶	۲. آشنایی با اصول صحیح گلکاری، نگهداری و تکثیر آن
۳/۸۰	۱۱۴	۶/۶	۲۷/۹	۳۶/۹	۱۴/۸	۹/۸	۴/۱	۳. آشنایی با اصول صحیح نگهداری محصولات کشاورزی
۳/۵۰	۱۱۱	۹/۰	۲۷/۹	۱۷/۲	۲۳/۸	۱۶/۴	۵/۷	۴. آشنایی با اصول صحیح تبدیل محصولات دامی
۳/۴۵	۱۱۵	۵/۷	۱۸/۰	۳۲/۰	۲۳/۸	۱۵/۶	۴/۹	۵. آشنایی با اصول صحیح نگهداری محصولات دامی
۳/۴۲	۱۱۵	۵/۷	۱۸/۹	۳۱/۱	۲۲/۱	۱۴/۸	۷/۴	۶. آشنایی با اصول صحیح تبدیل محصولات کشاورزی
۳/۳۳	۱۱۶	۴/۹	۲۷/۰	۱۸/۰	۲۳/۰	۱۳/۱	۱۳/۹	۷. آشنایی با اصول صحیح مرغداری
۳/۱۶	۱۱۴	۶/۶	۱۷/۲	۲۳/۰	۱۹/۷	۲۴/۶	۹/۰	۸. آشنایی با اصول صحیح بسته بندی محصولات دامی
۳/۰۳	۱۱۴	۶/۶	۲۰/۵	۱۸/۰	۱۸/۹	۱۵/۶	۲۰/۵	۹. آشنایی با اصول صحیح بسته بندی محصولات کشاورزی

* میانگین پاسخها براساس امتیازهای زیر به دست آمده است:

خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵

۳. نیازهای آموزشی اعضا در زمینه‌های اجتماعی

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که نیاز آموزشی اعضا به تمامی آموزشهای اجتماعی

(مورد نظر این پژوهش) در حد بالاتر از متوسط است.

اولویت بندی آموزشی اعضا نیز بر حسب میانگین پاسخها انجام شده است (جدول شماره ۳) و نشان می‌دهد که مهمترین نیازهای آموزشی اجتماعی آنها در شرایط کنونی، فراگیری صحیح اقتصاد منزل و خانه داری است. از نظر پاسخگویان، در شرایط کنونی، آشنایی با زبان خارجه، در مقایسه با دیگر نیازها از اهمیت کمتری برخوردار است.

چنانکه جدول شماره ۳ نشان می‌دهد، پاسخگویان اعتقاد داشته‌اند که فراگیری اصول صحیح مشارکت و تعاون در شرایط کنونی از اولویت کمتری برخوردار است، در حالی که امروزه از سیاستها و هدفهای وزارت کشاورزی، جلب مشارکت کشاورزان و روستاییان از راه تشکیل تعاونیهاست. بنابراین اعضای باشگاه باید بیشتر در مورد اهمیت و ارزش آشنایی با اصول صحیح مشارکت و تعاون راهنمایی شوند و انگیزه‌های لازم در ایشان فراهم آید.

یافته‌ها نشان داده افرادی که به تماشای برنامه‌های تلویزیونی کشاورزی پرداخته‌اند در مقایسه با اعضای که این برنامه‌ها را تماشا نکرده‌اند، با اختلافی معنی‌دار، نیاز آموزشی بیشتری در زمینه مسائل اجتماعی (مطرح شده در جدول شماره ۴) دارند. بنابراین نباید تلقی شود افرادی که بیشتر تلویزیون تماشا می‌کنند، نیازهای آموزشی کمتری در زمینه مسائل اجتماعی دارند.

با توجه به یافته‌ها، شنوندگان برنامه‌های رادیویی کشاورزی توانسته‌اند نیازهای آموزشی خود را در زمینه اصول صحیح پرورش کودک تا اندازه‌ای بر طرف سازند ولی نیاز آنها به آشنایی با مسائل سیاسی بیشتر است. *علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*

نظر به اینکه متوسط سن اعضای باشگاه حدود ۲۰ سال بوده است، در پژوهش حاضر، به دو گروه زیر و بالای ۲۰ سال تقسیم شدند و نیازهای آموزشی آنها مقایسه شد. نتایج پژوهش نشان داد، پاسخگویان زیر ۲۰ ساله، در مقایسه با پاسخگویان بالای ۲۰ ساله، با اختلافی معنی‌دار، نیاز بیشتری به «آشنایی با اصول صحیح ارتباط با دیگران» دارند. طبیعی است که گروه یادشده از مهارتهای لازم برای ایجاد و توسعه روابط اجتماعی با دیگران برخوردار نیستند، ولی گروه بالای ۲۰ سال، بر حسب نیاز و به اقتضای شرایط سنی و روحی خود توانسته‌اند از مهارتهای لازم در این زمینه برخوردار شوند. همچنین اعضای بالای ۲۰ سال، در زمینه فراگیری

اصول اقتصاد منزل، با اختلافی معنی‌دار، احساس نیاز بیشتری کرده‌اند.

جدول شماره ۳. میزان نیاز اعضا به انواع آموزشهای اجتماعی، به

ترتیب اولویت

میانگین	تعداد	میزان نیاز (برحسب درصد)						نیاز به موضوعات کشاورزی
		پاسخگو N	بدون پاسخ	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	
۴/۴۳	۱۱۹	۲/۵	۶۸/۰	۱۲/۳	۱۰/۷	۴/۱	۲/۵	۱. آشنایی با اصول اقتصاد منزل
۴/۲۶	۱۱۸	۳/۳	۶۲/۳	۱۹/۷	۶/۶	۳/۳	۴/۹	۲. آشنایی با اصول صحیح خانه داری
۴/۲۵	۱۲۰	۱/۶	۴۱/۸	۴۵/۱	۸/۲	۰/۸	۲/۵	۳. آشنایی با اصول ارتباط با دیگران
۴/۱۹	۱۱۸	۳/۳	۴۷/۵	۳۳/۶	۷/۴	۲/۵	۵/۷	۴. آشنایی با اصول صحیح پرورش کودک
۳/۹۷	۱۱۷	۴/۱	۴۱/۸	۲۴/۶	۱۸/۰	۷/۴	۴/۱	۵. آشنایی با شیوه‌های رهبری و سرپرستی گروه‌های کوچک
۳/۹۶	۱۱۹	۲/۵	۴۵/۹	۲۱/۳	۱۵/۶	۹/۸	۴/۹	۶. آشنایی با اصول صحیح سخنوری و سخن گفتن در حضور جمع
۳/۶۲	۱۱۷	۴/۱	۳۲/۰	۲۵/۴	۱۸/۰	۱۰/۷	۹/۸	۷. آشنایی با شیوه‌های کاریابی
۳/۵۲	۱۱۶	۴/۹	۳۱/۱	۲۲/۱	۱۴/۸	۱۸/۹	۸/۲	۸. آشنایی با مسائل سیاسی داخلی و خارجی
۳/۵۰	۱۱۶	۴/۹	۲۸/۷	۱۸/۰	۲۹/۵	۹/۸	۹/۰	۹. آشنایی با تاریخ و فرهنگ کشورهای دیگر
۳/۴۷	۱۱۶	۴/۹	۲۶/۲	۲۰/۵	۲۷/۰	۱۳/۹	۷/۴	۱۰. آشنایی با جغرافیای کشورهای دیگر
۳/۴۵	۱۱۹	۲/۵	۳۶/۱	۱۴/۸	۱۵/۶	۱۸/۹	۱۲/۳	۱۱. آشنایی با اصول صحیح مشارکت و تعاون
۳/۲۵	۱۱۸	۳/۳	۳۲/۰	۱۰/۷	۱۹/۷	۱۸/۹	۱۵/۶	۱۲. آشنایی با زبان خارجه

* میانگین پاسخها براساس امتیازهای زیر به دست آمده است:

خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵

در پژوهش حاضر، سه باشگاه مورد مطالعه قرار گرفت که سابقه تأسیس یکی از آنها بیش از یک سال و سابقه تأسیس دو باشگاه دیگر، کمتر از یک سال بود. بر همین اساس نیاز آموزشی پاسخگویان بر اساس سابقه عضویتشان در باشگاه مقایسه شد.

با آنکه افرادی که بیش از یک سال در باشگاه عضویت داشته‌اند به طور متوسط در ۲۶ کلاس ترویجی شرکت کرده‌اند، ولی با اختلافی معنی‌دار، نسبت به فراگیری برخی آموزشهای اجتماعی، احساس نیاز بیشتر کرده‌اند. شاید یکی از دلایل عمده این امر، آن است که در کلاسهای

برگزار شده، به آموزش مسائل اختصاصی کشاورزی توجه بیشتری شده است. یافته‌ها نشان داد که افزایش سطح تحصیلات یکی از عوامل مهم در احساس نیاز به فراگیری مسائل سیاسی بوده است. همچنین اعضای بی سواد در مقایسه با دیگران، برای فراگیری «اصول صحیح خانه داری و اقتصاد منزل»، احساس نیاز بیشتری کرده‌اند. وضعیت شغلی اعضا نیز بر برخی از نیازهای آموزشی اجتماعی آنها مؤثر بوده است. آن دسته از اعضا که به کشاورزی اشتغال دارند، در مقایسه با دیگران، با اختلافی معنی‌دار، احساس نیاز بیشتری به فراگیری «اصول مشارکت و تعاون» داشته‌اند. همچنین آن دسته از اعضا نیز که به خانه‌داری مشغولند در مقایسه با دیگران، با اختلافی معنی‌دار، احساس نیاز بیشتری به فراگیری اصول صحیح خانه‌داری، پرورش کودک و اقتصاد منزل داشته‌اند.

۴. نیازهای آموزشی اعضا در زمینه‌های هنری - پرورشی

نتایج پژوهش گویای آن است که نیاز آموزشی اعضا در همه زمینه‌های فنی - پرورشی (مورد نظر در این پژوهش) از حد متوسط بیشتر است. ستون آخر جدول شماره ۴ این نکته را تأیید می‌کند.

اولویت بندی نیازهای آموزشی هنری - پرورشی اعضا نیز بر حسب میانگین پاسخها انجام شده و جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که اولویت دارترین نیاز آموزشی آنها در زمینه پرورشی، فراگیری قرآن بوده است. نتایج پژوهش نشان داده افرادی که به برنامه‌های رادیویی کشاورزی گوش فرا می‌دهند، در مقایسه با افرادی که به آن برنامه‌ها گوش نمی‌دهند، به فراگیری اغلب آموزشهای هنری - پرورشی، احساس نیاز بیشتری کرده‌اند. افراد بالای ۲۰ سال نیز برای برخی از آموزشهای هنری و پرورشی، در مقایسه با افراد زیر ۲۰ سال، با اختلافی معنی‌دار، احساس نیاز بیشتری کرده‌اند.

اگر چه افرادی که بیشتر از یک سال سابقه عضویت در باشگاه داشته‌اند، به طور متوسط

در ۲۶ کلاس ترویجی شرکت کرده‌اند، ولی در مقایسه با افرادی که سابقه عضویت آنها کمتر از یک سال است، برای فراگیری اغلب آموزشهای هنری - پرورشی، با اختلافی معنی‌دار، بیشتر احساس نیاز کرده‌اند.

جدول شماره ۴. میزان نیاز اعضا به آموزشهای هنری - پرورشی، به ترتیب اولویت

میانگین پاسخها از ۵*	تعداد پاسخگو N	میزان نیاز (برحسب درصد)					نیاز به موضوعات کشاورزی	
		بدون پاسخ	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم		خیلی کم
۴/۴۵	۱۱۷	۴/۱	۶۲/۳	۲۰/۵	۹/۸	۰/۸	۲/۵	۱. آموزش قرآن و احکام
۴/۱۳	۱۱۳	۷/۴	۵۷/۴	۱۱/۵	۹/۸	۶/۶	۷/۴	۲. آموزش سرود خوانی
۳/۹۱	۱۱۹	۲/۵	۳۷/۷	۲۹/۵	۱۶/۴	۱۱/۵	۲/۵	۳. آشنایی با اصول و فنون گزارش نویسی و مقاله نویسی
۳/۹۱	۱۱۸	۳/۳	۳۴/۴	۳۵/۲	۱۶/۴	۴/۹	۵/۷	۴. آموزش بافندگی
۳/۸۵	۱۱۶	۴/۹	۳۹/۳	۲۳/۰	۱۸/۰	۹/۰	۵/۷	۵. آموزش گلدوزی
۳/۸۴	۱۱۵	۵/۷	۴۲/۶	۱۹/۷	۱۵/۶	۷/۴	۹/۰	۶. آموزش گل‌سازی
۳/۸۰	۱۱۶	۵/۷	۳۷/۷	۲۰/۵	۱۷/۲	۱۵/۶	۳/۳	۷. آموزش کمکهای اولیه
۳/۷۸	۱۱۴	۶/۶	۴۱/۰	۲۱/۳	۱۰/۷	۱۰/۷	۹/۸	۸. آموزش خیاطی
۳/۷۸	۱۱۶	۴/۹	۴۱/۸	۱۳/۹	۲۲/۱	۱۱/۵	۵/۷	۹. آشنایی با فنون عکاسی
۳/۶۹	۱۱۸	۳/۳	۳۱/۱	۲۹/۵	۱۶/۴	۱۴/۸	۴/۹	۱۰. آشنایی با فنون روزنامه نگاری و تهیه پوستر دیواری
۳/۶۹	۱۱۶	۴/۹	۳۴/۴	۲۳/۰	۱۷/۲	۱۴/۸	۵/۷	۱۱. آشنایی با اصول طراحی و نقاشی
۳/۶۸	۱۱۴	۶/۶	۳۴/۴	۲۳/۸	۱۳/۹	۱۳/۹	۷/۴	۱۲. آشنایی با تئاتر و بازیگری
۳/۵۷	۱۱۴	۶/۶	۳۹/۳	۱۳/۱	۱۳/۹	۱۵/۶	۱۱/۵	۱۳. آشنایی با فنون سناریونویسی و فیلمبرداری
۳/۵۶	۱۱۷	۴/۱	۳۶/۹	۱۶/۴	۱۷/۲	۱۳/۹	۱۲/۵	۱۴. آموزش خیاطی
۳/۵۱	۱۱۷	۴/۱	۴۱/۸	۷/۴	۲۰/۵	۱۰/۷	۱۵/۶	۱۵. آموزش ماشین نویسی
۳/۴۹	۱۱۵	۵/۷	۲۷/۰	۲۳/۸	۱۹/۷	۱۵/۶	۸/۲	۱۶. آشنایی با فنون ماشین نویسی
۳/۲۹	۱۱۵	۵/۷	۲۳/۵	۱۱/۵	۱۴/۸	۲۰/۵	۱۴/۸	۱۷. آموزش عروسک سازی
۳/۲۴	۱۱۵	۵/۷	۳۲/۸	۱۶/۴	۹/۰	۱۳/۱	۲۳/۰	۱۸. آشنایی با کامپیوتر و کاربرد آن

* درصد میانگین پاسخها براساس امتیازهای زیر محاسبه شده است:

خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵

۵. همبستگی برخی از ویژگیهای اعضا با نیازهای آموزشی آنها

در پژوهش حاضر، همبستگی برخی از ویژگیهای اعضا با نیازهای آموزشی آنها در زمینه‌های کشاورزی، اجتماعی و هنری - پرورشی مورد بررسی قرار گرفت. نیاز آموزشی کلی اعضا در زمینه‌های یاد شده، به ترتیب بر اساس ۱۲،۹ و ۱۸ خرده نیاز (که در جدولهای شماره ۲، ۳ و ۴ آمده‌اند) سنجیده شده است.

جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که همبستگی متنی و معنیداری میان «سطح سواد پدران اعضا» با «نیاز آموزشی کشاورزی اعضا» وجود دارد. بر اساس همبستگی پیشگفته، آن دسته از اعضای باشگاه که پدرانشان از سطح سواد بالاتری برخوردار بوده‌اند، در زمینه فراگیری مسائل کشاورزی مورد نظر، احساس نیاز کمتری کرده‌اند. همچنین، جدول یاد شده نشان می‌دهد که میان «سن» و «میزان رضایت اعضا از باشگاه و برنامه‌های آن» با «نیازهای آموزشی هنری و پرورشی» آنها، همبستگی مثبت و معنیدار وجود دارد. به دیگر سخن، هر چه سن اعضا بیشتر بوده‌است، در زمینه فراگیری مسائل پرورشی و هنری، احساس نیاز بیشتری کرده و خواستار برگزاری دوره‌ها و کلاسهایی در آن زمینه‌ها شده‌اند. رضایت اعضا از دست اندرکاران باشگاه نیز باعث شده‌است تا به فراگیری آن نیازها تشویق شوند.

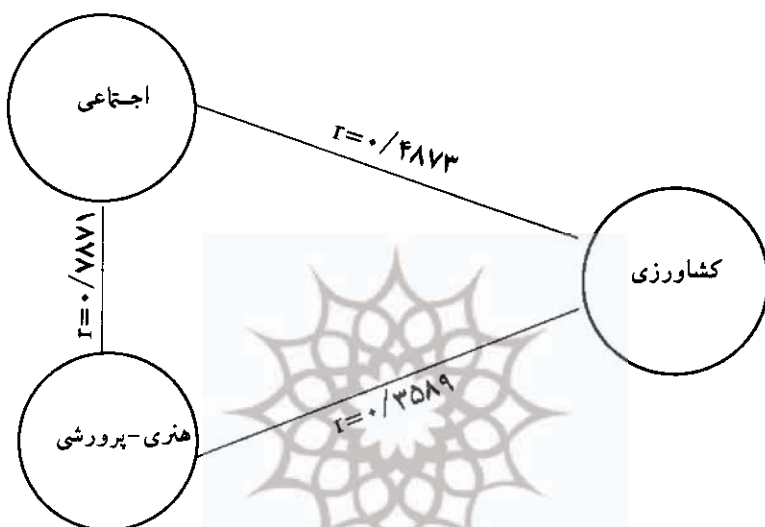
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۵. همبستگی برخی از ویژگیهای اعضای باشگاه با نیازهای آموزشی آنها (ضریب همبستگی پیرسون)

ویژگیها	نیاز آموزشی اعضا		
	کشاورزی ^۲	اجتماعی ^۲	هنری-پرورش ^۲
۱. سن	۰/۰۳	۰/۴۴	۰/۷۲*
۲. سابقه عضویت در باشگاه	-۰/۲۸	۰/۰۹	۰/۲۸
۳. سطح سواد پدر	-۰/۶۸*	-۰/۵۲	-۰/۶۰
۴. سطح سواد مادر	-۰/۴۰	-۰/۳۰	-۰/۴۰
۵. سطح سواد خود اعضا	-۰/۰۲	۰/۲۵	۰/۰۷
۶. معدل کل نمرات اعضا در دوران تحصیل	۰/۰۸	۰/۵۲	۰/۵۱
۷. متوسط درآمد ماهیانه پدر	-۰/۱۳	۰/۳۰	۰/۳۶
۸. متوسط درآمد ماهیانه مادر	۰/۳۹	۰/۴۲	۰/۱۶
۹. متوسط درآمد ماهیانه خود اعضا	-۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۲۱
۱۰. متوسط کمک مالی خانواده اعضا به آنها (ریال در ماه)	-۰/۳۳	-۰/۳۵	-۰/۱۶
۱۱. میزان کمک اعضا به والدین خود در فعالیتهای کشاورزی (ساعت در ماه)	-۰/۲۸	-۰/۰۱	۰/۱۳
۱۲. میزان تماشای برنامه های تلویزیونی در شبانه روز (ساعت)	۰/۰۳	۰/۳۴	۰/۲۴
۱۳. میزان گوش دادن اعضا به برنامه های رادیویی در شبانه روز (ساعت)	۰/۳۰	۰/۱۳	۰/۴۰
۱۴. میزان مطالعه مجلات، نشریات و کتابهای کشاورزی (ساعت در ماه)	۰/۰۲	۰/۱۶	۰/۱۰
۱۵. میزان مشارکت در کلاسهای ترویجی (تعداد کلاس)	-۰/۱۷	۰/۲۲	۰/۲۵
۱۶. میزان مسافرت به خارج از روستا (مرتب در ماه)	۰/۴۰	-۰/۴۱	-۰/۴۳
۱۷. میزان ارتباط با مروجان کشاورزی	۰/۳۷	۰/۲۵	۰/۴۸
۱۸. میزان ارتباط با کارشناسان فعالیتهای زنان روستایی	-۰/۱۲	-۰/۰۸	۰/۱۷
۱۹. میزان مشارکت و همکاری در فعالیتهای برنامه های باشگاه	۰/۱۷	۰/۲۵	۰/۳۹
۲۰. میزان علاقه مندی به باشگاه و فعالیتهای آن	۰/۲۳	-۰/۰۳	-۰/۲۱
۲۱. میزان رضامندی از باشگاه و برنامه های آن	۰/۳۶	۰/۳۳	۰/۴۱
۲۲. میزان رضامندی از دست اندرکاران باشگاه	۰/۶۱	۰/۵۸	۰/۹۳**
۲۳. میزان اطلاعات و مهارت در زمینه مسائل کشاورزی	۰/۲۹	۰/۰۴	۰/۳۱
۲۴. میزان رضایت والدین از عضویت فرزندانشان در باشگاه	۰/۳۴	۰/۴۷	۰/۴۱

* : $p < 1\%$ ** : $p < 5\%$

شکل شماره ۱ همبستگی انواع نیازهای آموزشی (کشاورزی، اجتماعی، هنری - پرورشی) اعضا را نشان می‌دهد. بر اساس این شکل، همبستگی مثبت و معنیداری میان سه نوع نیاز آموزشی یاد شده وجود دارد. نتیجه اخیر ضرورت توجه توأم به آموزشهای کشاورزی، اجتماعی و هنری - پرورشی را مورد تاکید قرار می‌دهد.

شکل شماره ۱. ضریب همبستگی پیزنسون میان انواع نیازهای آموزشی

اعضا $p < 0.001$ **

۶. تعیین مدل رگرسیونی برای تخمین نیازهای آموزشی

یکی از هدفهای پژوهش حاضر، بررسی متغیرهای مرتبط با نیازهای آموزشی اعضا در زمینه‌های مختلف کشاورزی، اجتماعی و هنری - پرورشی بوده است. بنابراین، نیازهای اعضا در زمینه‌های کشاورزی، اجتماعی و هنری - پرورشی به تفکیک به عنوان متغیرهای وابسته در نظر گرفته شد و تأثیر عوامل مختلف نیز به عنوان متغیرهای مستقل بر روی آنها مورد بررسی قرار

گرفت. بدین منظور از تحلیل رگرسیونی چندگانه (Multiple regression analysis) و از الگوریتم انتخاب مرحله به مرحله (step wise selection) استفاده شد. ساده ترین و متداولترین مدل که برای بستگی چند متغیر به کار می رود مدل یا رابطه خطی زیر است:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1$$

که در آن Y متغیر وابسته، X_1 متغیر مستقل و β_1 متغیر رگرسیونی نامیده می شود. همچنین، β_0 نیز ضریب ثابت رگرسیونی است.

در پژوهش حاضر برای تعیین معادله های رگرسیونی مورد نظر، هر کدام از نیازهای آموزشی کشاورزی، اجتماعی و هنری - پرورشی به تفکیک به عنوان متغیرهای وابسته و

متغیرهای زیر نیز به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شد:

- سن اعضا (X_1)
- سابقه عضویت اعضا در باشگاه (X_2)
- سطح سواد پدران اعضا (X_3)
- سطح سواد مادران اعضا (X_4)
- سطح سواد خود اعضا (X_5)
- معدل کل نمرات اعضا در دوران تحصیل (X_6)
- متوسط درآمد ماهانه پدران اعضا (X_7)
- متوسط درآمد ماهانه مادران اعضا (X_8)
- متوسط درآمد ماهانه خود اعضا (X_9)
- متوسط کمک مالی ماهانه خانواده به اعضا (X_{10})
- میزان کمک اعضا به والدین خود در فعالیتهای کشاورزی (ساعت در ماه) (X_{11})
- میزان تماشای برنامه های تلویزیونی از سوی اعضا در شبانه روز (ساعت) (X_{12})
- میزان گوش دادن اعضا به برنامه های رادیویی در شبانه روز (ساعت) (X_{13})

- میزان مطالعات مجلات، نشریات و کتابهای کشاورزی از سوی اعضا (ساعت در ماه)
($X_{۱۴}$)

- میزان مشارکت اعضا در کلاسهای ترویجی از بدو عضویت در باشگاه ($X_{۱۵}$)

- میزان مسافرت اعضا به خارج از روستا ($X_{۱۶}$)

- میزان ارتباط علمی اعضا با مروجان کشاورزی ($X_{۱۷}$)

- میزان ارتباط اعضا با کارشناسان فعالیتهای زنان روستایی ($X_{۱۸}$)

- میزان همکاری و مشارکت اعضا در فعالیتهای برنامه‌های باشگاه ($X_{۱۹}$)

- میزان علاقه‌مندی اعضا به باشگاه و فعالیتهای آن ($X_{۲۰}$)

- میزان رضامندی اعضا از باشگاه و برنامه‌های آن ($X_{۲۱}$)

- میزان رضامندی اعضا از دست‌اندرکاران باشگاه ($X_{۲۲}$)

- میزان اطلاعات و مهارت اعضا در زمینه مسائل کشاورزی ($X_{۲۳}$)

- میزان رضایت والدین از عضویت فرزندانشان در باشگاه ($X_{۲۴}$)

در زمینه تعیین مدل رگرسیونی برای تخمین نیازهای آموزشی کشاورزی اعضا، متغیرهایی که به روش پیش‌رونده (Step-Wise) وارد معادله شد، عبارت است از: سطح سواد پدر (X_p) و میزان رضامندی اعضا از باشگاه و برنامه‌های آن ($X_{۲۱}$). بنابراین، مدل به دست آمده به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$Y_1 = (9/11)X_{۲۱} - (1/62)X_p - 9/08$$

$$R^2 = 0/68 \quad F = 9/70 \quad \text{Significant} \quad F = 0/005$$

در معادله بالا، Y_1 گویای میزان نیاز آموزشی اعضا، X_p گویای سطح سواد پدر و $X_{۲۱}$ نیز گویای میزان رضامندی اعضا از باشگاه و برنامه‌های آن است. مقدار R^2 نشان می‌دهد که ۶۸ درصد تغییرات به «احساس نیاز به آموزشهای کشاورزی اعضا»، «سطح سواد پدر» و «میزان رضامندی اعضا از باشگاه و فعالیتهای آن» مربوط می‌شود. همچنین معادله بالا نشان می‌دهد که سطح سواد پدر یکی از عوامل مؤثر در توجیه فرزندان و کاستن از حجم نیازهای

آموزشی آنها در زمینه کشاورزی است. معادله یاد شده همچنین نشان می‌دهد که هرچه رضامندی اعضا از باشگاه و برنامه‌های آن بیشتر باشد، اعضا در زمینه به دست آوردن اطلاعات کشاورزی، احساس نیاز بیشتری کرده و دوست دارند اطلاعات فراوانتری در آن زمینه فراگیرند.

پیرامون تعیین مدل رگرسیونی برای تخمین نیازهای آموزشی اجتماعی اعضا، متغیرهایی که به روش پیش رونده به ترتیب اولویت وارد معادله پیشگفته شدند عبارت بودند از: میزان رضامندی اعضا از دست اندرکاران باشگاه ($X_{۲۲}$) و میزان رضامندی اعضا از عضویت فرزندانشان در باشگاه ($X_{۲۳}$). بنابراین، مدل به دست آمده به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$Y_۲ = (۱۶/۲۴)X_{۲۲} + (۵/۰۵)X_{۲۳} - ۵۰/۶۸$$

$$R^2 = ۰/۸۳ \quad F = ۲۱/۶۲ \quad \text{Significant} \quad F = ۰/۰۰۰۴$$

در معادله بالا، $Y_۲$ بیانگر میزان نیاز آموزشی اجتماعی اعضا، $X_{۲۲}$ نشان‌دهنده میزان رضامندی اعضا از دست اندرکاران باشگاه و $X_{۲۳}$ بیانگر رضامندی والدین اعضا از عضویت فرزندانشان در باشگاه است مقدار R^2 نشان می‌دهد که ۸۳ درصد از تغییرات مربوط به «نیاز آموزشی اجتماعی»، به دو متغیر پیشگفته ارتباط دارد. بدین معنا که رضایت اعضا از دست اندرکاران باشگاه و همچنین رضایت والدین از باشگاه و عضویت فرزندانشان در آن، باعث شده است تا اعضا در زمینه فراگیری مسائل اجتماعی (مورد نظر در این مطالعه) احساس نیاز بیشتری کنند.

برای تعیین مدل رگرسیونی جهت تخمین نیازهای آموزشی هنری - پرورشی اعضا، متغیرهایی که به روش پیش رونده به ترتیب وارد معادله شدند عبارت بودند از: میزان رضامندی اعضا از دست اندرکاران باشگاه ($X_{۲۲}$)، میزان رضامندی والدین از عضویت فرزندانشان در باشگاه ($X_{۲۳}$)، سن اعضا ($X_۱$)، و میزان مشارکت و همکاری اعضا در فعالیتها و برنامه‌های باشگاه ($X_{۱۹}$). بنابراین، مدل به دست آمده به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$Y_۳ = (۳۰/۵۶)X_{۲۲} + (۶/۶۱)X_{۲۳} + (۰/۸۸)X_۱ + (۱/۷۹)X_{۱۹} - ۱۲۸/۴۴$$

$$R^2 = 0/98 \quad F = 135/17 \quad \text{Significant} \quad F = 0/0000$$

در معادله بالا، Y_p بیانگر میزان نیاز آموزشی هنری - پرورشی اعضا و متغیرهای X_{p1} ، X_{p2} ، X_{p3} نیز بیانگر متغیرهای مستقلی هستند که وارد معادله شده‌اند. مقدار R^2 نشان می‌دهد که ۹۸ درصد از تغییرات مربوط به «نیازهای آموزشی هنری - پرورشی اعضا»، به چهار متغیر مستقل پیشگفته مربوط می‌شود. چنانکه در معادله مشاهده می‌شود، متغیرهای یاد شده همگی ارتباط مستقیم با میزان نیازهای هنری - پرورشی اعضا دارند.

نتیجه گیری و پیشنهادها

در زیر نتایج عمده پژوهش به صورت مختصر مرور گردیده و پیشنهادهای لازم در هر مورد به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. چون از سابقه عضویت اعضا، مدت زمان محدودی می‌گذرد، می‌باید از هم اکنون تلاش کرد تا با برنامه‌ریزی‌ها و برنامه‌های مناسب، انگیزه اعضا به همکاری و مشارکت با باشگاه، حفظ و استمرار یابد و از اجرای برنامه‌ها یا فعالیت‌هایی که علاقه‌مندی آنها را به باشگاه در پرتو قرار می‌دهد و یا زمینه نارضایتی آنها را فراهم می‌آورد پرهیز شود.

۲. نظر به اینکه سطح سواد پدران و مادران اعضا، پایین است، بنابراین فرزندان آنها می‌توانند به عنوان یک پل اطلاعاتی میان ترویج و پدرانشان عمل کنند. از این رو می‌توان از جوانان عضو باشگاه در انتقال پیامهای ترویجی بهره گرفت.

۳. چون متوسط درآمد والدین اعضا، درآمد خود اعضا و همچنین میزان کمک مالی خانواده به اعضا کم است بنابراین باید برنامه‌های باشگاه به شکلی برنامه‌ریزی شود که موجب تحمیل هزینه به اعضا باشگاه نشود.

۴. چون اعضا ساعت‌های مناسبی از اوقات خود را به مطالعه نشریات، مجلات و کتابهای کشاورزی اختصاص می‌دهند، بنابراین تا حد امکان سعی شود کتابخانه‌های مراکز خدمات و

باشگاهها تقویت شده و مجلات و نشریات کشاورزی در دسترس اعضا قرار گیرد.

۵. چون اغلب اعضا، تلویزیون تماشا می‌کنند و علاقه‌مندی آنها به تماشای تلویزیون بیشتر از گوش دادن به رادیو است، بنابراین باید به تهیه و پخش برنامه‌های تلویزیونی کشاورزی از راه شبکه سراسری و بویژه شبکه استان توجه بیشتری شود.

۶. چنانکه نتایج نشان داد، اعضای از باشگاه که شغل پدرانشان کشاورزی است، در مقایسه با اعضای که شغل پدرانشان غیرکشاورزی است، ارتباط بیشتری با کارشناسان فعالیتهای زنان روستایی دارند ولی در همین حال رضامندی آنها از باشگاه و فعالیتهای آن و همچنین از دست اندرکاران باشگاه کمتر است. بنابراین کارشناسان زن سازمان می‌باید نسبت به توسعه روابط خود با اعضای از باشگاه که شغل پدرانشان غیرکشاورزی است، اهتمام بیشتری ورزند. همچنین می‌باید دلایل نارضایتی فرزندان کشاورزان که در باشگاه عضویت دارند، نسبت به باشگاه و دست اندرکاران آن مورد بررسی قرار گیرد و راهکاری لازم برای جلب رضایت آنها به کار گرفته شود.

۷. نظر به اینکه برنامه‌های تلویزیون و رادیویی کشاورزی با میزان شرکت در کلاسهای ترویجی و میزان مطالعه از سوی اعضا رابطه مستقیم دارد بنابراین باید همزمان به تهیه و پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی کشاورزی، برگزاری کلاسهای ترویجی، تقویت کتابخانه‌های کشاورزی و توزیع نوشتارهای کشاورزی برای باشگاهها اقدام کرد.

۸. اعضای با سابقه باشگاه در مقایسه با اعضای کم سابقه، دارای ارتباط بیشتری با مروجان و کارشناسان دارند. بنابراین باید مروجان و کشاورزان، بیشترین تلاش خود را به ایجاد، حفظ و استمرار روابط با اعضای جدید باشگاه معطوف دارند.

۹. نظر به اینکه اولویت دارترین نیاز کشاورزی اعضا در شرایط کنونی، آشنایی با سبزیکاری و گلکاری است، باید به روشهای مختلف (برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی کشاورزی، کلاسها و بازدیدهای ترویجی، نشریات و غیره) اطلاعات لازم در اختیار آنها قرار گیرد.

۱۰. نظر به اینکه برخی از باشگاهها به تازگی تأسیس شده‌است و اعضا این دو باشگاه در مقایسه با اعضای باشگاه قدیمتر (بویر احمد)، کمتر در معرض اطلاعات کشاورزی قرار داشته‌اند، بنابراین احساس نیاز بیشتری در زمینه فراگیری اغلب موضوعات کشاورزی کرده‌اند. از این رو می‌باید در برنامه‌ریزی فعالیتهای آموزشی - ترویجی، سهم بیشتری به ارائه خدمات آموزش به دو باشگاه یاد شده اختصاص یابد.

۱۱. نظر به اینکه مهمترین نیاز آموزشی اجتماعی اعضا در شرایط کنونی «آشنایی با اصول صحیح اقتصاد منزل» است، باید از راه برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و کلاسهای ترویجی، اطلاعات لازم در این زمینه در دسترس اعضا قرار گیرد. تهیه و توزیع اطلاعیه‌ها و نشریات اختصاصی درباره اصول صحیح اقتصاد منزل نیز توصیه می‌شود.

۱۲. به رغم آنکه جلب مشارکت کشاورزان و فراهم آوردن زمینه مشارکت اعضای جامعه روستایی در فرایند توسعه روستایی، از سیاستهای جدی وزارت کشاورزی به شمار می‌آید و آشنایی با اصول صحیح مشارکت و تعاون نیز از جمله عناوین مهم و مورد نظر ترویج کشور است، بنابراین باید اعضا باشگاه را در زمینه اهمیت و ارزش مشارکت و تعاون، ارشاد و راهنمایی کرد.

۱۳. اعضای زیر ۲۰ سال، در مقایسه با اعضای بالای ۲۰ سال، نیاز بیشتری به فراگیری اصول صحیح ارتباط با دیگران دارند، بنابراین در این زمینه می‌باید اطلاعات بیشتری در اختیار گروه اول قرار گیرد.

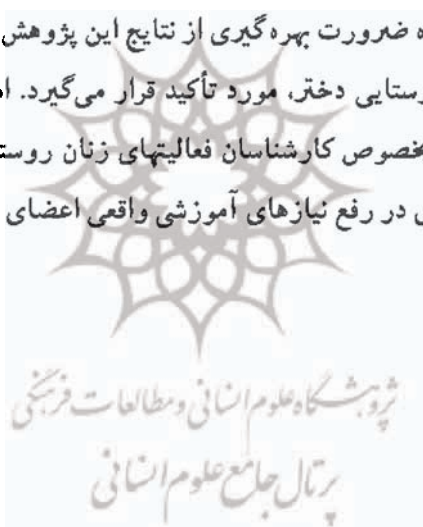
۱۴. مهمترین نیاز هنری - پرورشی اعضا در زمینه فراگیری قرآن و احکام است. بنابراین می‌باید کتابها و نوارهایی در این رابطه در اختیار آنها قرار داده شود و از استادان و معلمان پرورشی مراکز آموزشی و همچنین از روحانیون منطقه در این زمینه بهره گرفته شود.

۱۵. از آنجا که هبستگی سطح «سواد پدران اعضا» با «نیاز آموزشی کشاورزی اعضا» منفی و معنیدار بود. بنابراین، آن دسته از اعضای باشگاه که پدرانشان سواد بالاتری داشته‌اند، در زمینه فراگیری مسائل کشاورزی، احساس نیاز کمتری کرده‌اند. همچنین به نظر

می‌رسد چون پدرانی که از سطح سواد بیشتری برخوردار بوده‌اند به طور عمده به شغل‌های غیر کشاورزی اشتغال دارند، بنابراین فرزندان آنها نیز احساس نیاز کمتری به فراگیری مسائل کشاورزی داشته‌اند. از سوی دیگر پدرانی که از سطح سواد بالاتری برخوردارند، بهتر و بیشتر توانسته‌اند جوابگو و برطرف کننده نیازهای آموزشی فرزندان خود باشند، از این رو فرزندان‌شان کمتر احساس نیاز آموزشی کرده‌اند.

۱۶. نظر به اینکه همبستگی مثبت و معنیداری میان هر سه نیاز آموزشی اعضا (۱. نیازهای آموزشی کشاورزی ۲. نیاز آموزشی اجتماعی ۳. نیازهای آموزشی هنری-پرورشی) وجود دارد، باید در برنامه‌ریزیهای آموزشی که در راستای ارائه خدمات آموزش به اعضا باشگاه صورت می‌گیرد، همزمان هر سه نیاز یاد شده مدنظر قرار گیرد.

در پایان دوباره ضرورت بهره‌گیری از نتایج این پژوهش در برنامه‌ریزیهای آموزشی باشگاههای جوانان روستایی دختر، مورد تأکید قرار می‌گیرد. امید آنکه دست اندرکاران فعالیتهای آموزشی و بخصوص کارشناسان فعالیتهای زنان روستایی با عنایت به نتایج این پژوهش گامهای مؤثری در رفع نیازهای آموزشی واقعی اعضای باشگاه بردارند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

۱. اوپنهام، ا.ان. (۱۳۶۹). طرح پرسشنامه و سنجش نگرشها. ترجمه: مرضیه کریم نیا. مشهد: انتشارات معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.
۲. باقری، اصغر. (۱۳۷۴). بررسی نیازهای آموزشی - حرفه‌ای جوانان روستایی و عوامل مؤثر بر آن نیازها در شهرستان آمل. پایان نامه کارشناسی ارشد. گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده دانشگاه تربیت مدرس.
۳. باقری، اصغر و اسماعیل شهبازی. (۱۳۷۶). بررسی نیازهای آموزشی جوانان روستایی و عوامل مؤثر بر آن، در: مجموعه مقالات هشتمین سمینار علمی ترویج کشاورزی کشور، دفتر تولید برنامه‌ها و انتشارات معاونت ترویج سازمان تات، صص ۳۰۳-۳۲۰.
۴. حاجی میررحیمی، داود. (۱۳۷۴). تدوین مدلی برای سنجش نیازهای آموزشی - حرفه‌ای مروجین کشاورزی. پایان نامه کارشناسی ارشد، بخش ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز.
۵. رضویه، اصغر. (۱۳۷۲). جزوه روانشناسی تربیتی دوره کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شیراز.
۶. سازمان ترویج کشاورزی. (۱۳۴۶). دستورالعمل نحوه اجرای برنامه‌های آموزشی جوانان روستایی. تهران.
۷. سوان سون، بی.ئی.ان. رولینگ و جی، جیکینز. (۱۳۷۰). استراتژیهای ترویج برای کاربرد تکنولوژی در: مرجع ترویج کشاورزی (صص ۲۱۶-۲۵۹). ویراستار: برتون سوان سون. ترجمه: دکتر اسماعیل شهبازی و مهندس احمد حجاران. تهران: سازمان ترویج کشاورزی.
۸. سوان سون، بی.ئی. و جی. بی.کلار. (۱۳۷۰). تاریخچه و چگونگی تحول ترویج کشاورزی در: مرجع ترویج کشاورزی (صص ۱-۶۱). ویراستار: برتون سوان سون. ترجمه: دکتر اسماعیل شهبازی و مهندس احمد حجاران. تهران: سازمان ترویج کشاورزی.
۹. شیخاوندی، د. (۱۳۵۱). جمعیت‌شناسی و بسرنامه‌ریزی آموزشی. تهران: نشر

و پخش کتاب.

۱۰. فریود فرزاد. (۱۳۷۴). دیدگاه کارکنان ترویج کشاورزی استان خوزستان پیرامون تشکیل انجمنهای جوانان روستایی. پایان نامه کارشناسی ارشد، بخش ترویج دانشکده کشاورزی دانشگاه شیراز.

۱۱. قراگوزلو، منوچهر. (۱۳۵۲). ارزشیابی نحوه کار و فعالیت باشگاههای جوانان روستایی در روستاهای استان همدان. پایان نامه لیسانس. مدرسه عالی کشاورزی همدان.

۱۲. محبوبی، محمدرضا. (۱۳۷۴). انتظارات جوانان روستایی از خانه‌های ترویج جهاد سازندگی منطقه گرگان و گنبد در سال ۱۳۷۴. پایان نامه کارشناسی ارشد گروه ترویج دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس.

۱۳. مرکز آمار ایران. (۱۳۷۰). سالنامه آماری کشور. تهران: مؤلف.

14. Iverson. M.J. and L.R.Jewell. (1982). Relationships between program evaluation statements and demographic characteristics of respondents in a southern region, study of vocational agriculture/agribusiness education graduates. *The Journal of the American Association of Teacher Education in Agriculture*. 23(1): 17-30.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی